

THE RECONSTRUCTION OF A. N. PRIOR'S ONTOLOGY

Autoreferát k disertační práci

Mgr. Zuzana Rybaříková

Předložená disertační práce si klade za cíl detailně zrekonstruovat ontologii Arthura Normana Priora (1914 – 1969), tak jak ji Prior popsal ve svých pozdních dílech. Jedná se o práci z dějin filosofie, která jednak popisuje Priorovu ontologii, jednak představuje filosofy a logiky, kteří Priora ovlivnili, ať už na ně navazoval nebo jim oponoval. Ačkoli existuje několik studií, které se Priorově ontologii věnují,¹ zaměřují se pouze na některé její aspekty a žádná z nich nepodává obraz jeho ontologie jako celku. Také vliv, který měli na Priorovu ontologii filosofové Lvovsko-Varšavské školy, nebyl dosud důkladněji probádán.²

Priorova pozice je natolik neobvyklá, že bývá některými autory označován za platonistu,³ zatímco jiní jej řadí mezi nominalisty.⁴ I sám Prior si byl své odlišnosti vědom a v článku „Intentionality and Intensionality“ sám sebe označil za deviantního filosofa.⁵ Narážel tím na skutečnost, že na jedné straně preferoval intensionální logiku, ale na druhé straně zastával nominalismus, a tudíž odmítal existenci všech abstraktních entit. Kromě toho také prosazoval presentismus, tj. že existují pouze ty současné entity a

¹ Kit Fine, *Modality and Tense* (Oxford: Oxford University Press, 2005); Philip Hugly and Charles Sayward, *Intensionality and Truth* (Dordrecht: Kluwer Academic Publisher, 1996); David Jakobsen, Peter Øhrstørm and Henrik Schärfe, “A. N. Prior’s Ideas on Tensed Ontology,” in *Conceptual Structures for Discovering Knowledge*, ed. Simon Andrews et al (Berlin: Springer, 2011), 118–130; David Jakobsen, “A. N. Prior’s Notion of the Present,” in *Multidisciplinary Aspects of Time and Time Perception*, ed. Argiro Vatakis et al (Berlin: Springer, 2011), 36–45; David Jakobsen, “Arthur Norman Priors bidrag til metafysikken,” (PhD diss., Aalborg University, 2012); Karel Lambert, “Russellian Names: Notes on a Theory of Arthur Prior”, in *Logic and Reality: Essays on the Legacy of Arthur Prior*, ed. Jack B. Copeland (Oxford: Clarendon Press, 1996), 411–417; Peter Loptson, “Prior, Plantinga, Heacceity, and the Possible,” in *Logic and Reality: Essays on the Legacy of Arthur Prior*, ed. B. J. Copeland (Oxford: Clarendon Press), 419–435; Peter Øhrstørm, “Two Essays on Temporal Realism: Introduction,” in *Logic and Reality: Essays on the Legacy of Arthur Prior*, ed. B. Jack Copeland (Oxford: Clarendon Press, 1996), 43–44; Roger Teichmann, “Statements of Property-identity and Event-identity,” in Copeland, J (ed.): *Logic and Reality: Essays on the Legacy of Arthur Prior*. 462. 461–476; James van Cleve, “Objectivity without objects: a Priorian program,” *Synthese* (forthcoming).
² Velice strohá zmínka se objevuje pouze v článku: Jakobsen et. al. “A. N. Prior’s Ideas on Tensed Ontology,” 124–125.

³ Loptson, “Prior, Plantinga, Heacceity, and the Possible,” 420.

⁴ Teichmann, “Statements of Property-identity and Event-identity,” 462.

⁵ Arthur N. Prior, “Intentionality and Intensionality,” in A. Prior, *Papers in Logic and Ethics*, ed. P. T. Geach and A. J. P. Kenny (London: Duckworth, 1976), 190.

že všem zaniklým entitám stejně jako budoucím entitám nelze připsat žádný způsob existence. Jednotlivé aspekty Priorovy ontologie jsou představeny ve čtyřech hlavních kapitolách, které se věnují Priorově pojetí možných světů, teorii kvantifikace, propozicím a jeho přístupu k individuům.

Prior je považován za zakladatele moderní temporální logiky a významným způsobem přispěl také k formování moderní modální logiky. Z tohoto důvodu jeho ontologie obsahuje pojetí možných světů a časových okamžiků. Jeho modální logika je s temporální logikou úzce propojena a některé systémy logiky používá v obou kontextech, tudíž Prior tvrdí, že možné světy a časové okamžiky jsou z ontologického hlediska podobné.⁶ Priorův koncept možných světů (a časových okamžiků) se vyznačuje dvěma znaky. Prior tvrdí, že možné světy jsou složeny z propozic a že reálně neexistují. V prvním případě byl inspirován pojetím, které Ludwig Wittgenstein popsal ve svém *Traktátu logicko-filosofickém*.⁷ Zdroj druhého přesvědčení Prior na žádném místě své práce neuvádí, ve své disertaci se však snažím představit důkazy o určitém vlivu filosofů Lvovsko-Varšavské školy.

V Priorově díle se objevuje několik druhů kvantifikace. Kromě objektuální kvantifikace rozlišuje ještě kvantifikaci propoziční a za kvantifikátory považuje modální a temporální operátory. V případě objektuální kvantifikace vychází z Leśniewského pojetí kvantifikace, se kterým se seznámil v článcích Czesława Lejewského. Hlavním oponentem Priora je Willard Van Orman Quine, který formuloval slavnou teorii ontologického závazku, která je s teorií kvantifikace propojena. Také propoziční kvantifikace je formulována proti Quinovi, protože Prior nemá v úmyslu postulovat existenci propozic, které jsou vázanými proměnnými. Inspiraci pro propoziční kvantifikaci pak Prior našel v díle Franka P. Ramseye a Stanisława Leśniewského. Ontologické závazky s sebou nenesou podle Priora ani modální a temporální operátory, které rovněž označuje jako kvantifikátory.

Prior odmítal reálnou existenci propozic, protože jako nominalista odmítal reálnou existenci všech abstraktních entit. Po vzoru Ramseye a Quina tvrdil, že propozice jsou pouze logické konstrukce. Podle Priora se propozice nenachází ve třetí říši, jak to

⁶ Arthur Norman Prior, *Past, Present and Future* (Oxford: Clarendon Press, 1967), 188–189.

⁷ 4.26.

postuloval Frege, ale jsou námi konstruovány. Tento aspekt Priorovy ontologie kritizuje James van Cleve, který si všímá, že propozice jsou jednak základem pro Priorovo pojetí možných světů, ale zároveň Prior odmítá jejich reálnou existenci. Jak tvrdí: „Nemůžete identifikovat světy s propozicemi, pokud nemáte žádné propozice, se kterými by mohly být identifikovány.“⁸

Je-li Priorovo pojetí propozic sporné, pak jeho teorie jmen a ontologický koncept individuí jsou natolik problematické, že i sám Prior si byl vědom, že je potřeba vykonat v této oblasti mnoho práce.⁹ Bohužel zemřel předčasně, aniž dokončil kapitolu „Names“ v knize *Object of Thought*, ve které by snad mnohé problémy vyřešil. Před vydáním této knihy lavíroval mezi Russellovou teorií jmen a Leśniewského pojetím, ale žádný z tehdy nejrozšířenějších konceptů mu zcela nevyhovoval. Jak už bylo řečeno, Prior byl presentista a zastával tedy názor, že individua v určitém okamžiku vznikají a v jiném, více či méně vzdáleném, zanikají, což neodpovídalo ani Russellově ani Leśniewského teorii. Priorův presentismus byl problematický také z hlediska reference a z hlediska identity individuí. Žádný z těchto problémů Prior za svého života uspokojivě nevyřešil, i když navrhl několik možných řešení.

Přestože Prior neuspěl ve své snaze představit ontologii, která by byla konzistentní s nominalismem, presentismem a intensionální logikou, jsem přesvědčena, že Priorova ontologie je přínosná pro soudobou analytickou filosofii hned ze dvou důvodů. Za prvé, Prior ve své ontologii kreativním způsobem propojil teorie tradiční analytické filosofie s myšlenkami zástupců Lvovsko-Varšavské školy, což je pomohlo zpřístupnit většímu okruhu čtenářů. Za druhé, i když Prior nepředstavil konzistentní ontologii, ve své snaze zkombinovat všechny tři přístupy zpochybnil některé zavedené teorie analytické filosofie. Což může být přínosné také pro další badatele.

⁸ van Cleve, “Objectivity without Objects.”

⁹ Prior, *Past, Present and Future*, 172–173.